



Campanya no a los TCI

# Unha aproximación crítica ao acordo comercial UE-Mercosur<sup>1</sup>

Meritxell Freixas

Xornalista colaboradora de CRÍTIC

**O pasado mes de xuño fixéronse dous anos do anuncio do acordo sobre o Tratado de comercio e investimento (TCI) entre a Unión Europea (UE) e os países do Mercosur, que conforman Arxentina, Brasil, Paraguai e Uruguai**

A noticia difundíuse no cumio do G20 celebrado en Xapón, na cidade de Osaka, e daba a coñecer un dos tratados comerciais europeos máis amplos, que implica o 25% do produto interior bruto (PIB) e o 37% das exportacións mundiais. Vinte e dous anos de negociacións culminaron nun texto que, ademais do Tratado de comercio en si, contempla un pacto en materia ambiental que inclúe o compromiso de ámbalas partes de cumprir o Acordo de París sobre cambio climático.

Porén, a pesar dos anuncios, o Acordo aínda non se ratificou a día de hoxe. Precisamente, **o contido relacionado coas cuestións medioambientais provocou que a sinatura se fora adiando**. Países como Francia ou Alemaña, que nos últimos meses celebraron eleccións, non quixeron subscribir un texto que xera polémica e resistencias por parte de organizacións ecoloxistas e medioambientais e evitaron que a ratificación puidera pasar factura aos partidos durante as súas respectivas campañas electorais.

CRÍTIC analiza os puntos máis controvertidos do Tratado a través do informe Unha aproximación crítica ao acordo UE-Mercosur, elaborado polos investigadores Raúl Velasco e Juan Cadillo, investigadores do Instituto de Ciencia e Tecno-

loxía Ambientais da Universidade Autónoma de Barcelona, para Entrepobos e Ecoloxistas en Acción, co apoio do Concello de Barcelona.

## 1. PRODUTOS AGRÍCOLAS VERSUS MAQUINARIA

A pesar de non ter asinado aínda o acordo de libre comercio, no 2020 a UE exportou ao Mercosur produtos por un total de 36 millóns de euros. Case o 40% desa cifra (14 millóns) corresponde a maquinarias e equipos de transporte, seguidos de produtos químicos, cun 30,5% (11 millóns). O Mercosur, pola súa banda, obtivo 33 millóns de euros dos intercambios comerciais, en grande parte de produtos agrícolas que, cun 57,5% (19 millóns), concentran a maioría das exportacións. Unha vez asinado o acordo, a UE aumentará as importacións dende os países de Mercosur de materias primas, alimentos e recursos naturais e exportará a Mercosur produtos industriais e servizos baseados en telecomunicacións, finanzas, construción e seguros.

“Os países do Sur especializáronse en actividades primarias con rendementos decrecentes, perdendo unha mínima soberanía industrial que lles permita desenvolver actividades con rendementos crecentes e de escala”, explica Raúl Velasco.



No bloque europeo, os principais beneficiados serán cidades e rexións cunha industria tecnolóxica forte e altamente desenvolvida, como Alemaña, Francia ou Bélxica, mentres que **no bloque do Sur os beneficiarios serán as elites latifundistas e as grandes transnacionais agroalimentarias**. “Expulsarán os pequenos agricultores porque non son competitivos e aumentarán os grandes latifundios, e as persoas expulsadas do mundo rural chegarán aos cintos de pobreza das grandes cidades”, di Velasco.

Os autores do informe sosteñen que a dinámica do libre comercio “acelera e incrementa o saqueo dos bens naturais”, “prolonga as relacións neocoloniais” e “evidencia o intercambio desigual entre os bens naturais” que se intercambian.

## 2. CHOQUE ENTRE SECTORES

Segundo o documento de Velasco e Cadillo, se se concreta definitivamente o acordo, eliminaranse os aranceis para máis do 90% do comercio bilateral de forma progresiva. Dende o Mercosur, **o maior aumento de exportación á UE sería o do bioetanol (650.000 toneladas), elaborado a partir de cereais e cultivos de azucre**. Aínda que a UE promove o uso dos biocombustibles no transporte para loitar contra o cambio climático, a Comisión Europea apostou por reducir os que se elaboran a partir dos alimentos, polo choque que se xera entre o sector enerxético e a seguridade alimentaria. Por iso, a importación de bioetanol procedente, na súa meirande parte, de Brasil, o segundo produtor deste biocombustible do mundo despois de Estados Unidos, entra en conflito con este punto. O país sudamericano prioriza o cultivo da cana de azucre, a principal materia prima utilizada para produci-lo, en lugar de cultivos alimentarios diversos.

**O segundo produto que máis se incrementaría dende o Mercosur en Europa é o polo (180.000 toneladas)**. Aínda que a UE non ten necesidade de importalo porque consume menos do que produce, faino para adquirir un produto de mellor calidade. De novo, Brasil é un dos exportadores principais.

**En terceiro lugar, está a carne de vacún (99.000 toneladas)**, que tamén procede, principalmente, de Brasil, o país que máis exporta do mundo. Como no caso do polo, a UE produce máis carne da que necesita; así e todo, o acordo amplía a cota a 99.000 toneladas que, segundo os autores, é carne de alta calidade, destinada a restaurantes gourmet, que consumen turistas de alto poder adquisitivo. Estas cifras poñen en dúbida os compromisos ambientais adquiridos pola UE, xa que a produción de carne de vacún aumenta as emisións de gases de efecto invernadoiro, promove a deforestación e a perda de biodiversidade e perxudica ás poboacións rurais e indíxenas, detalla o informe.

## 3. PRESIÓN AMBIENTAL ASOCIADA AOS PRODUTOS AGRÍCOLAS DO ACORDO UE-MERCOSUR

**Os intercambios comerciais do acordo conlevan presións ambientais na terra, na auga e no traballo, que aumentan os efectos da crise climática**. Segundo os cálculos do informe de EntrePobos e Ecoloxistas en Acción, para obter as 650.000 toneladas de etanol necesitanse 9 millóns de cana de azucre que, á súa vez, necesitan 121.000 hectáreas de terra, unha superficie equivalente a case dúas veces o tamaño da área metropolitana de Barcelona. En canto á carne de polo, o ingrediente principal do penso é o millo e, segundo os investigadores, para producir as 180.000 toneladas máis acordadas

no Tratado, aparte das que xa se exportan, requirense 288.000 toneladas de millo que, á súa vez, necesitarán 71.000 hectáreas de terra para medrar. Para chegar á produción de carne de vacún acordada, é necesario sacrificar 360.000 animais, polo que se necesitarían 223.000 hectáreas durante dous anos e medio, unha superficie que equivale 3,5 veces á área metropolitana de Barcelona; 1,5 veces, na cidade de Sao Paulo, ou a 318.000 campos de fútbol.

“A expansión da fronteira agrícola avanza sobre terras forestais ou selváticas e provoca que se avance cara os territorios naturais e que se queimen terras para utilizalas para que coman as vacas. Isto ten un impacto na fauna, a flora e a biodiversidade”, di Luciana Ghiotto, investigadora do Consello Nacional de Investigacións Científicas e Técnicas (CONICET) de Arxentina e académica da Universidade Nacional de San Martín.

“Dáse unha **perda da diversidade dos ecosistemas naturais porque se promove a expansión en superficie das actividades produtivas**”, sostén a bióloga ambiental da Universidade de Chile Fernanda Salinas. A académica menciona varios efectos que profundizan no cambio climático neste tipo de acordos comerciais, como a perda de fertilidade do solo, a perda de capacidade de almacenar e fixar carbono, de regular o ciclo hidrolóxico, de abastecer auga en cantidade e en calidade e de mitigar os efectos de secas e de inundacións.

**Para producir as novas cotas, o Mercosur requirirá unha superficie similar a dúas veces a área metropolitana de Sao Paulo e outras dúas a de Barcelona**. En cambio, a superficie requirida polos produtos exportados dende Europa ao Mercosur (queixo e leite en po) será catro veces inferior.

As proporcións investidas por cada un dos bloques en relación coa auga, imprescindible na produción dos bens intercambiábeis do Tratado, tamén son moi diversas. O informe apunta que mentres que o Mercosur deberá investir 4.230 hectómetros cúbicos de auga de chuva e 130 de auga superficial e subterránea, a UE destinará un volume 20 e 22 veces inferior, respectivamente, para a exportación dos seus produtos (queixo e leite en po). No último caso, **o volume requirido podería abastecer de auga, durante un ano, a 2,3 millóns de habitantes de Brasil, que actualmente sofre unha grave seca**.

En relación coa auga de chuva, a carne necesita 2.412 hm<sup>3</sup>, un volume que multiplica por 6 a precipitación anual da área metropolitana de Barcelona (416hm<sup>3</sup>) ou 124.000 piscinas olímpicas.

O secretismo que de xeito habitual envolve os TCI xerou un grao considerable de descoñecemento do acordo por parte da cidadanía. O tema entrou na axenda en plena emerxencia climática e nunha situación global de pandemia pola Covid-19, de guerra ás portas de Europa e de cambios de gobernos en países de peso no Sur como Arxentina e, proximamente, tamén Brasil. Por todos estes impactos, o TCI entra en contradición coas políticas reiteradamente anunciadas pola UE e a maioría dos Estados membros para facer fronte á emerxencia climática. Pero, máis alá da complexidade do contexto, en palabras de Salinas, haberá que “impoñer un modelo a través do cal os estados poñan a disposición infraestrutura, aduanas, financiamento e fomento”, evitando así perpetuar a inxustiza ambiental, a desigualdade e os efectos do cambio climático. 🌱🌱

### Nota:

1. Artigo publicado en CRÍTIC.

